

Jezične i filozofske specifičnosti indijanskih jezika i neklasične formalizacije

Kristina Šekrst, poslijediplomski znanstveni studij filozofije

Klasična se logika, a i klasična filozofija jezika bave formalizacijom indoeuropskih jezika. Međutim, indoeuropska porodica obuhvaća tek oko 450 jezika, dok se ostalih 6000 rijetko kad spominju i u logici i u filozofiji jezika. Cilj je ovoga rada pokazati specifičnosti različitih jezičnih porodica, a posebice uzeti u obzir indijanske jezike Sjeverne i Južne Amerike, koji obiluju različitim zanimljivim klasifikacijama i kategorijama. Neke od kategorija koje će biti uzete u obzir bit će evidencijalnost – kao obligatorna oznaka izvora ili dokaza za kakvu propoziciju koja je u tim jezicima gramatikalizirana i nužna, potom otuđiva i neotuđiva posvojnost te stupnjevi generalizacije ili specifičnosti različitih pojmova. U različitim jezicima postoji nemogućnost izricanja iskaza kao što je *Oko je organ vida* jer je nemoguće izreći pojmove kao *oko* ili *organ* bez pozivanja na posjedovatelja i specifičnosti takvih pojmova. Takva pojmovna klasifikacija za sobom povlači i restrikciju različitih iskaza koji se mogu izricati, a shodno tomu nemoguće ih je i formalizirati u klasičnim logikama. U evidencijalnim jezicima za svaku se propoziciju mora izreći dokaz za tu tvrdnju, odnosno njezin izvor, od čega su dvije temeljne skupine izravni (najčešće doživljeni vidom) i neizravni dokazi (iz druge ruke, odnosno preko druge osobe). U takvim je jezicima nemoguće izreći, primjerice, *Marko sjedi* te govornici moraju reći *Marko sjedi-x*, odnosno dodati kakav afiks *x* koji bi značio “Marko sjedi – ja ga vidim”, “Marko sjedi – ja to čujem (npr. škripanje)” ili pak “Marko sjedi – rekli su mi to”, inače će rečenica biti potpuno negramatična, a govornici koji ispravno ne rabe takve gramatične kategorije nisu razumljivi. Takvi se iskazi ne mogu formalizirati u klasičnim logikama, stoga su za takve jezične porodice prikladne neklasične logike, posebice logike znanja i vjerovanja te opravdanja. U izlaganju će biti prikazani primjeri takvih iskaza, njihove ontološke i epistemološke posljedice te mogući putevi za logička istraživanja.

Literatura

1. Aikhenvald, Alexandra Y. (2004). *Evidentiality*. Oxford: Oxford University Press.
2. *Dictionary of Daily Life of Indians of the Americas, A to Z, Volume 1*. Newport
3. Fodor, John (1998): *Concepts: Where Cognitive Science Went Wrong*. New York: Oxford University Press. Beach, CA: American Indian Publishers.
4. Murphy, Gregory (2002). *The Big Book of Concepts*. Massachusetts: Massachusetts Institute of Technology.